

УДК 343.9

Олександр Валерійович ШКЛЯРУК,

курсант Університету державної фіскальної служби України;

Максим Богданович ХОМ'ЯК,

курсант Університету державної фіскальної служби України;

Анна Сергіївна АМЕЛІНА,

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри фінансових розслідувань

Університету державної фіскальної служби України

ПРОФІЛАКТИКА ЕКОНОМІЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Актуальність обраної теми полягає у тому, що організація ефективної системи попередження злочинності у сфері економіки є однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, вирішення якої для України є невідкладною, важливою і складною справою. Економіка є базою існування та розвитку будь-якої сучасної держави. Тому формування ефективної системи економічних відносин, стійкої до негативних зовнішніх впливів та водночас інтегрованої до міжнародного економічного простору, а також запобігання та профілактика економічним злочинам є одним із найважливіших завдань національної політики держави.

Питанням протидії економічній злочинності присвятили свої роботи велика кількість науковців. Значний внесок зробили М. І. Бажанов, О. М. Бандурка, Ю. В. Баулін, В. Т. Білоус, В. І. Борисов, В. В. Голіна, Н. О. Гуторова, І. М. Даньшин, В. М. Дрьоміна, А. П. Закалюк, В. С. Зеленецький, М. І. Камлик, О. Г. Кальмана, М. Й. Коржанський, Я. М. Кураш, В. М. Поповича, І. В. Маслія, П. І. Орлова, Є. Л. Стрельцова, І. К. Туркевич, В. П. Філонов, В. І. Шакун та ін.

Профілактика відіграє важливу роль у діяльності органів, які забезпечують безпеку держави від злочинних посягань у економічній сфері. Слід наголосити, що у разі запровадження профілактичних заходів у державі підвищується ефективність правозастосування та зміцнюється дотримання вимог чинного законодавства. Адже, як зазначив Ю. Д. Блувштейн, профілактика – найбільш гуманний засіб підтримання правопорядку, забезпечення безпеки цінностей, які перебувають під охороною. Здійснення профілактики не лише захищає суспільство від злочинних посягань, але й забезпечує його захист [1, с. 9–10].

А ось О. В. Старков профілактику злочинів називає «діяльність, спрямовану на виявлення, знешкодження та нейтралізацію причин та умов злочинів на всіх рівнях, а також на їх компенсацію причинами та умовами нормативної, принаймні, правомірної поведінки, та в цілому на рівень нормативності у суспільстві» [2, с. 12].

Ми вважаємо, що профілактика економічним злочинам – це цілеспрямована діяльність уповноважених органів на всебічне виявлення причин злочинів, кола злочинців та аналітична робота з подальшим прогнозуванням злочинів.

Залежно від сфери охоплення заходів попередження кримінологами виділяється :

- Загальне попередження злочинності. Сюди відноситься і створення прозорості для громадського контролю системи державного управління, що перешкоджає виникненню та дії корупційних схем. У цілому загальна профілактика злочинності спрямована на забезпечення гідного існування людини в суспільстві, створення умов для досягнення нормальних потреб (в житло, матеріальному достатку, роботу, дозвілля і відпочинку) законними засобами. Розробку та реалізацію заходів загального попередження ведуть всі органи держави із залученням фахівців різних областей: економістів, соціологів, політиків, управлінців, психологів тощо. Кримінологи також беруть участь в цьому процесі, надаючи аналітичні огляди статистичних даних, прогнозуючи результативність запропонованих заходів з точки зору їх впливу на злочинність і здійснюючи кримінологічну експертизу нормативних актів і соціально-економічних програм.

- Спеціальне попередження злочинності. Яке здійснюється шляхом впливу на соціальні групи, окремих осіб і організації або сфери діяльності, щодо яких є підстави вважати, що вони мають підвищену криміногенність;

- індивідуального попередження злочинності. Що може розглядатися як один з видів спеціального попередження, однак адресатом є конкретна людина, особисті характеристики якого об'єктивно говорять про можливість здійснення їм у майбутньому злочинного діяння. Об'єктом індивідуального попередження може ставати як безпосередньо людина, її негативні соціальні якості, так і соціальна мікросередовище, його навколишнє (сім'я, побут, трудовий колектив) [3, с. 45].

Коріння злочинності зазвичай сховане в негативних суспільних явищах, соціальних, політичних, економічних і духовних проблемах. Люди не задоволені своїм становищем у суспільстві, хочуть кращих умов життя. Тому найефективнішими в плані зменшення

злочинності у довгостроковій перспективі є заходи, спрямовані на зміцнення економіки. Насамперед туди можна віднести : забезпечення населення робочими місцями, соціальні програми підвищення життєвого рівня, формування в суспільстві позитивного морального клімату, встановлення рівності і справедливості у державі, придушення таких явищ, як пияцтво, наркоманія, бродяжництво, бідність, нелегальна міграція, запобігати і вирішувати міжнаціональні та інші конфлікти.

Розуміємо, що про повне зникнення і вирішення перерахованих вище проблем (наприклад, безробіття і зловживання спиртним) не може йти і мови. Але потрібно діяти, цілеспрямовані заходи, проведені державою і суспільством значно скоротять їх негативний вплив.

Потрібно усвідомлювати наслідки своїх дій, і думати про майбутнє. Наприклад, хороша організація та фінансування служб зайнятості дозволить зменшити безробіття і поліпшити життєвий рівень вимушено безробітних, тобто утримати їх від моральної деградації й звернення до незаконних засобів отримання доходу. Особливу увагу потрібно звернути на молодь, стимулювати їх і підтримувати, направляти на вірну дорогу, бо вони наше майбутнє. Так, грамотна організація антиалкогольної пропаганди та забезпечення доступу молоді до не пов'язаних з випивкою форм дозвілля (спорт, творчість, політична діяльність) може призвести до значного зменшення споживання алкоголю та скоєння злочинів неповнолітніми та молодими особами.

На нашу думку потрібно розвивати чотири основних напрямки для підвищення ефективності профілактичної діяльності під час забезпечення економічної безпеки держави :

- запровадження активної просвітницької діяльності, спрямованої на формування негативного ставлення до протиправних дій, які вчинюються, зокрема, у фінансовій сфері держави;
- активізація участі людей, громадськості у дотриманні законодавства, яке регулює фінансову діяльність у державі;
- забезпечення запровадження та подальшого розвитку міжнародного співробітництва у сфері профілактики економічних правопорушень з використанням міжнародного досвіду;
- удосконалення інформаційного забезпечення органів, які відповідають за профілактику правопорушень та захист громадян від протиправних посягань на їхні права у сфері формування та обігу фінансів за допомогою засобів масової інформації.

Отже, можна стверджувати, що профілактика відіграє суттєву роль у боротьбі з економічною злочинністю. І на це потрібно звертати

увагу. Адже краще попередити злочин і уникнути матеріальних або людських втрат. Але на даний момент стан профілактики економічних злочинів є не задовільним.

Список бібліографічних посилань: 1. Блувштейн Ю. Д., Зырин М. И., Романов В. В. Профилактика преступлений. М., 1986. 286 с. 2. Старков О. В. Предупреждение преступлений : учеб. пособие. М. : Юристъ, 2005. 284 с. 3. Кримінологія. Загальні проблеми попередження злочинності, 2013. 375 с. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/2272> (дата звернення: 15.10.2019).

Одержано 17.10.2019

УДК 343.98.065

Михайло Григорович ЩЕРБАКОВСЬКИЙ,

доктор юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри кримінального процесу,

криміналістики та експертології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-8413-9311>

ПРОБЛЕМИ ФОРМУЛЮВАННЯ ВИСНОВКІВ МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Молекулярно-генетична експертиза знаходить все більше застосування в слідчій практиці оскільки має високу ефективність ідентифікації злочинця. Одним з найбільш складних і відповідальних видів досліджень молекулярно-генетичної експертизи є порівняльний аналіз біологічних слідів (кров, сперма, слина, частинки шкіри та ін.), виявлених на місці події або потерпілого, і відповідних зразків, які відібрані від підозрюваної особи. Позитивне вирішення питання про походження слідів від конкретного суб'єкта має істотне доказове значення в розслідуванні злочину. За своїм змістом дослідження об'єктів біологічної природи з метою встановлення конкретної людини, від яких вони відокремилися, відноситься до ідентифікації цілого об'єкта за розділеними частинами. Цілим об'єктом в даному випадку є тіло людини, яка перевіряється.

Згідно методичних рекомендацій позитивний висновок про збіг порівнюваних біологічних об'єктів за генетичними ознаками (ДНК-профілями) виноситься у формі ймовірності із з розрахованою математичною величиною. Як свідчить експертна, слідча і судова практика найчастіше, отриманий експертом результат ДНК аналізу без будь-якої інтерпретації експерта-біолога представляється